

Kaartwaardering

kijk niet naar punten alleen

CONVENTIES EN SYSTEMEN CAREL BERENDREGT, FRANS BORM EN MARIJKE VAN DER PAS

Moet ik dan met twaalf punten de invite aannemen? Je mag al blij zijn dat ik geopend heb! Er is een manche gemist en de een geeft de ander de schuld. We bekijken een voorbeeld.

U speelt viertallen en raapt dit op:

♠ AV 10 3
♥ 9 3
♦ H 8 5 2
♣ 8 7 4

Met niemand kwetsbaar opent partner 1♦. U probeert 1♠ en partner steunt met 2♠. Het loopt lekker maar u besluit geen risico's te nemen en past. Achter u houdt west de bieding gaande met een doublet. Partner past, rechts biedt 3♥ en u doet er nog een schoppen bij. 3♠ wordt het contract en u maakt een overslag. Het spel ligt zo:

N/-	♠ H 7 5 4		
	♥ A 8 2		
	♦ AV 10 3		
	♣ 10 6		
♠ 9 2	N	♠ B 8 6	
♥ HV 10 5	W O	♥ B 7 6 4	
♦ B 9 6 4	Z	♦ 7	
♣ AV 3		♣ HB 9 5 2	
	♠ AV 10 3		
	♥ 9 3		
	♦ H 8 5 2		
	♣ 8 7 4		

Aan de andere tafel biedt de tegenpartij vlot 4♠.

West	Noord	Oost	Zuid
-	1♦	pas	1♠
pas	2♠	pas	3♦
pas	4♠	pas	pas
pas			

De meeste Zuidspelers zouden genoeg nemen met 2♠; een enkeling hoopt op een goede ruitenkleur bij zijn partner. Hij ziet ondanks zijn vlakke distributie nog kansen op de manche en inviteert. Vanwaar dit verschil in beoordeling?

BRIDGE gaat op bezoek bij Louk Verhees om te praten over kaartwaardering. Samen met Ed Hoogenkamp speelde hij jarenlang op het allerhoogste niveau. Toen Hoogenkamp in 1999 naar het buitenland verkaste, ging Verhees spelen met Jan Jansma. Met veel succes:

zo was dit paar tijdens het EK 2001 op Tenerife de steunpilaar van het Nederlands team.

Verhees werkt in de automatisering. Door de economische malaise heeft hij een paar dagen vrijaf en daar maken we gebruik van. Op een middag staan we bij hem op de stoep. Terwijl zijn schoonmoeder boven op de spelende kinderen past, zet hij een pot thee en serveert peperkoek. We nestelen ons aan de eettafel en leggen hem de Zuidhand voor.

Honneurs werken samen

'Het is natuurlijk van belang hoeveel honneurs je hebt', zegt hij, 'maar ook in welke kleur ze zitten. Een spel fit maximaal, als de troefkleur gevuld is en de overige honneurs goed samenwerken bij het maken van slagen en het opvangen van verliezers. In dit spel hebben NZ een dubbele fit. Zuid weet dat na noords 2♠-bod. Het is optimistisch op negen punten nog 3♦ te bieden maar Zuids honneurs zijn erg goed geplaatst. Na de invite ziet

FOTO: PETER OEF

TIP VAN Louk Verhees: 'Puntenbezit in lange kleuren is ijzersterk.'

noord dat ook hij een mooie hand heeft. Al zijn plaatjes werken. Een scherpe manche is het resultaat.'

'Overigens fit het spel ook prima in OW; zij kunnen 3♥ maken. Dat maakt dit spel bijzonder. Het troeventotaal van beide partijen samen is zestien en het gezamenlijk slagentotaal is negentien, terwijl de Law (Zie *Conventies & Systemen van maart 1999*) juist zegt dat die getallen gelijk zouden moeten zijn. De Law

hangt hier dus behoorlijk uit het lood. Dat zit hem in de concentratie van honneurs in ieders lange kleuren.'

'Meestal wordt tijdens het bieden duidelijk wat de waarde van je plaatjes is maar soms kun je al vooraf aan de samenstelling van je hand zien dat je weinig hulp nodig hebt om een manche te maken. Klassiek is de discussie hoe je het best kunt openen op dit soort handen:

♠ AHV 7 3
♥ 4
♦ HVB 9 5 2
♣ 6

Als partner een poploze 4-3-3-3 heeft, is 4♠ al speelbaar. Aan de andere kant zal het in dat geval al gauw 5♣ of 5♥ voor de tegenpartij zijn. Veel topparen kiezen ervoor met dit soort handen 1♦ te openen en daarna een gevulde 6-5 verdeling te vertellen door twee keer schoppen te bieden. Maar dat geeft de 'buren' alle kans zich in de strijd te mengen. Jansma en ik hebben daarom voor dit soort handen een plaatsje ingeruimd in de Multi. Wij openen 2♦ (2♣ met klaveren) en springen na partners 2♥ naar 3♠. Dat belooft een aanvallende hand met minstens een 5-5 in schoppen en ruiten. Zo is partner in staat goed te bekijken tot hoever we kunnen doorbieden en geven we minder biedruimte aan de tegenstanders weg.'

'Zo'n hand met twee sterke, lange kleuren is natuurlijk extreem. Er zijn ook simpele gevallen waarin je aan de samenwerking van je plaatjes en je lengte kunt zien dat er iets moois kan bloeien. Laatst had ik de Zuidhand:

♠ AH 8 4 3
♥ 6 5
♦ A 10 7
♣ A 9 2
N
W O
Z
♠ VB 7 5 2
♥ A 10 9 4
♦ 6
♣ H 8 3

Tien punten; een aas, een heer, een vrouw en een boer, gewoon het gemiddelde. Maar vanwege de geschikte samenstelling besloot ik 1♠ te openen. We hadden een super- ▶▶▶

FOTO: PETER OEF

fit en Jansma was niet meer te houden. Ondanks afremmen van mijn kant stoomde hij op naar slem. 6♠ was te hoog maar niet kansloos. Als oost twee honneurs derde in harten heeft, kun je een hartenslag ontwikkelen. Oost had echter ♥HVxx. De eerste hartenslag legde hij een honneur in, helaas dook hij in de tweede. Als hij wel had ingelegd, had ik boerderde eruitgetroefd. Ik had nog kleine kansen op een dwang maar ook die leverden niets op en ik ging down. Toch toont dit spel aan dat Zuids hand een dikke opening waard is.'

Punten in de lange kleuren

We willen weten wat Verhees het minimale vereiste voor een éénopening vindt.

'Je hebt allerlei manieren om een minimum te bepalen', zegt hij. 'De puntentelling is er zo een. Je kunt dan twaalf punten als ondergrens nemen maar met een 4-3-3-3 verdeling zou ik niet op twaalf punten openen. Op vakantietoernooien in Oostenrijk gebruikt de organisatie een ander criterium. Een 'psyche' op de eerste en tweede hand is daar verboden. Een combinatie van punten en lengte bepaalt wat een éénopening is. Het totale aantal kaarten van je twee langste kleuren plus je aantal honneurpunten moet minimaal negentien zijn. Open je op minder, dan heb je gepeycht en krijg je een arbitrale score. Maar deze methode houdt er geen rekening mee waar je plaatjes zitten.

♠ HV952	♠ A10
♥ AB103	♥ V7
♦ 6	♦ B9542
♣ 874	♣ H863

Beide handen tellen negentien 'Oostenrijkse punten'. De linker vind ik een éénopening, de rechter niet; de samenwerking tussen lengte en honneurs ontbreekt. Zelf gebruik ik bij twijfel een simpele vorm van de *losing trick count*. Die gaat zo: in elke kleur kun je maximaal drie verliezers hebben. De vierde, vijfde en volgende kaart zijn winners. Voor elke top-honneur gaat er een *loser* (verliezer) af. Dus heer-vijfde telt voor twee verliezers, een singleton telt voor één. Als ik in totaal minder dan acht verliezers heb, open ik.

♠ VB752	♠ 83	♠ B852
♥ A1094	♥ HV9652	♥ A
♦ 6	♦ AB7	♦ H1064
♣ H83	♣ 104	♣ V973

De hand links is de zuidhand van het schoppenslem. Ze is fraai van compositie en telt twee verliezers in schoppen, twee in harten, één in ruiten en twee in klaveren: samen zeven, een 1♠-opening. De middelste hand ziet er ook goed uit en heeft zeven verliezers. Niet kwetsbaar open ik 1♥ maar kwetsbaar open ik *Multi*, omdat die bij ons dan heel gezond is. De laatste hand heeft ook zeven verliezers maar die lijkt nergens naar. Daarmee pas ik. Zelfs een 4-4-4-1 met elf punten open ik niet gauw. Een vijfkaart als troef- of zijkleur is een belangrijk wapen.'

We zijn verbaasd dat Verhees geen onderscheid maakt tussen azen, heren en vrouwen.

'Natuurlijk is dat er', zegt hij. 'Als ik bridgeles geef aan beginners, krijg ik die vraag ook. Ik antwoord dan dat je naar een heer kunt toespelen en dat je ervan uit moet gaan dat het aas ervoor zit, positief denken. In de officiële *losing trick count* mag je voor het bezit van twee azen een verliezer aftrekken, voor twee vrouwen moet je er een bijtellen.'

De theepot is leeg en de peperkoek is op. De stilte boven is opvallend. Terwijl de gastheer water warm maakt en de keukenkast afzoekt naar nog meer snoepgoed, bedenken wij een paar opgaven.

U zit eerste hand en er is niemand kwetsbaar. Open u?

A	B	C
♠ H72	♠ V83	♠ VB83
♥ A10854	♥ H72	♥ VB72
♦ 96	♦ A1095	♦ 6
♣ A83	♣ H64	♣ AB104

U speelt met Louk Verhees en er is niemand kwetsbaar. Wat biedt u?

D	♠ B852
	♥ 1043
	♦ H6
	♣ A974

West	Noord	Oost	Zuid
-	2♦	pas	2♥
4♥	4♠	5♥	??

Antwoorden in het kader op pagina 50.

Als er een volle theepot op tafel staat en Verhees een zak winegums open heeft gemaakt, vertelt hij over zijn eerste bridgejaren. 'Thuis werd er veel gespeeld en al snel werd ik daarbij betrokken. Ik herinner me dat ik iets tegen azen had. Eens paste ik zelfs op een verdeelde hand met vier kale azen:

♠ B75	♠ 75
♥ B94	♥ 94
♦ B1083	♦ H108653
♣ B62	♣ 762
N	N
W O	W O
Z	Z
♠ A84	♠ A84
♥ A106	♥ A106
♦ A972	♦ A972
♣ A53	♣ A53

In beide gevallen opent Zuid 1SA. Met de noordhand in het linkervoorbeeld heeft hij het slecht getroffen. Azen en boeren werken

niet samen. 1SA gaat al gauw twee down; Zuid had beter kunnen passen! Maar azen kunnen ook enorm machtig zijn. Daar had ik vroeger te weinig oog voor. Een aas wint een slag en controleert een kleur. Als de ruitenkleur niet 3-0 zit, kunnen NZ in het rechtervoorbeeld 3SA maken. Noords ruitenkleur is de slagenbron maar het zijn Zuids azen die OW onder de duim houden.'

Verhees heeft ook wat te vertellen over de vrouw.

'Die mag wel wat meer aandacht krijgen', zegt hij. 'In haar eentje kan ze niet al te veel of het moest zijn in de verdediging. Samenwerkend met een of meer andere honneurs is ze op haar best. In de troefkleur is ze zelfs zo belangrijk dat *Roman Keycard Blackwood* een aparte plaats voor haar heeft ingeruimd. In een sans-atoutcontract speelt ze een rol in elke werkkleur.

♠ B75	♠ B75
♥ B94	♥ B94
♦ B1083	♦ B1083
♣ B62	♣ B62
N	N
W O	W O
Z	Z
♠ A84	♠ AV8
♥ A106	♥ A106
♦ A972	♦ V972
♣ A53	♣ A53

In het eerste voorbeeld gaat Zuid in 1SA weer kansloos twee down. Als je ♦A verandert in ♦V en ♠V, speelt 1SA veel beter. Je hebt een simpel speelplan in het ontwikkelen van de ruitenkleur, terwijl de tegenspelers goed moeten manoeuvreren. Als ze dat doen - klaverenstart en schoppen-switch - zal het nog wel mis gaan maar meer dan één down ga je niet.'

Belang van middenkaarten

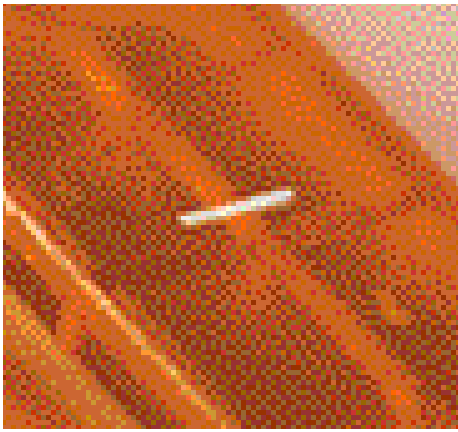
'Bij kaartwaardering gaat het niet alleen om plaatjes. Tienen, negens en soms zelfs achten tellen ook. Laatst had ik de Zuidhand.

♠ 83
♥ AH104
♦ 75
♣ B9862
N
W O
Z
♠ AH109
♥ V85
♦ AV109
♣ 104

Ik opende 1SA. Jansma staymande en na mijn 2♠ knalde hij 3SA. De tegenpartij startte harten voor de boer en mijn vrouw. Ik speelde ♣10 voor oost, die ruiten switchte. Toen west de tien nam met de heer, was ik binnen: twee schoppen-, vier harten- en drie ruitenslagen.'

We hebben kritiek op het 3SA-bod van Jansma maar Verhees heeft er wel begrip voor.

'Zijn vijfkaart is niet best maar een invite heeft ook risico's. Als west een goede schoppenkleur heeft en kort is in harten, weet hij dat het spel slecht voor ons zit. Als wij dan aarzelend 3SA bieden, zal onze puntenkracht niet overhouden. Hij kan dan double- ▶▶▶

ren op het zitsel. Na een onmiddellijk 3SA bod loop je dat gevaar niet. Tactiek telt in het bieden mee. Daar let men veel te weinig op.'

Verhees heeft een tip op dit gebied die hij wel kwijt wil.

'Als je partner opent, niet tegen wel, is het tactisch goed ook op een heel zwakke hand bij te bieden', zegt hij. 'Zou je passen, dan komt de tegenpartij in de bieding en bereikt ze een manche, als partner minimaal is. Door te bieden strooi je ze zand in de ogen. Je schrijft dan -150 voor 1SA min drie in plaats van -600 voor 3SA contract. Als partner sterk is, kom je te hoog en ga je af en toe onnodig down maar dat verlies moet je nemen. Het tactische voordeel is groter.'

We merken op dat je de tegenstanders wel moet vertellen dat je bijbod bij die kwetsbaarheid heel zwak kan zijn.

'Tuurlijk', knikt hij, 'maar dat maakt het ze niet simpeler. Ze staan onder grotere druk tussen te bieden. Daardoor krijg je af en toe een extra kans op een smakelijk strafdoublet.'

Plaats van singleton

We keren terug naar het onderwerp. Als de plaatjes van een paar in de lange kleuren zitten en er controle is over de zijkleuren, is het mogelijk hoog te bieden. De conventie die daar maximaal op inspeelt, is de *splinter*.

'De laatste tien jaar is de populariteit van splinters erg toegenomen', zegt Verhees. 'Ze duiken op in allerlei biedsituaties (zie *Conventies & Systemen van december 2000 en januari 2001*). En terecht, ze zijn heel handig. Dat is niet alleen, omdat de splinter partner in staat

stelt zijn plaatjes goed te waarden. Dat komt ook omdat partner verschillende mogelijkheden heeft op een splinter te reageren. Hij kan meteen de manche bieden: "Ik zie niets in slem". Hij kan een controlebod doen en daarna de manche bieden: "Het is slem, als je overwaarde hebt." En hij kan een controlebod doen en later de manche voorbij gaan: "Volgens mij is het slem". Zo komt de splinteraar te weten hoe zijn splinter is bevallen en kan hij in het vervolg blijven meedenken.'

Verhees waarschuwt dat u voor een scherp slem op distributie een overmacht aan troeven nodig hebt, minstens negen. Er is nog iets waar u op moet letten.

'Een heer, vrouw of boer in partners splinterkleur is verspild maar ook het aas is niet alles. Dat kun je beter hebben in een andere zijkleur:

♠ 9 8 5	♠ A 8 5
♥ HV 10 6 3	♥ HV 10 6 3
♦ AV 2	♦ V 8 2
♣ H 7	♣ H 7

Je opent 1♥ en partner biedt 3♠: troefsteun, 11-14 punten, hooguit een singleton schoppen. Op beide handen komt partners splinter je goed uit. Met de eerste bied je 4♣ en, als partner 4♦ biedt, kun je *keycards* vragen. Heeft hij er twee, dan mis je alleen een schoppenlag en bied je slem. Maar met de tweede hand ligt het anders. Als partner een ruitencontrole en twee *keycards* heeft, is het slem nog lang niet zeker:

♠ 7	♠ 7
♥ AB 8 5	♥ AB 8 5
♦ H 9 6 3	♦ A 9 6 3
♣ A 10 5 2	♣ V 10 5 2

Zowel de linker- als de rechterdummy biedt tegenover de tweede hand te weinig steun voor de ruitenkleur van de leider. Met de rechterdummy is zelfs 5♥ al in gevaar. Als partner splintert met 3♠, zou ik daarom met de tweede hand 4♣ bieden en na partners 4♦ het initiatief aan hem laten door af te zwaaien in 4♥. Alleen met overwaarde mag hij doorgaan.'

Verhees gaat kijken hoe zijn schoonmoeder zoveel rust weet te bewaren bij het grut boven. Wij maken intussen wat oefeningen. Splintert u even mee? Antwoorden in het kader linksonder.

Antwoorden

bij de opgaven op pagina's 48 en 50

- A** 1♥. Twee azen, trek dus een verliezer af.
B Pas. Twaalf punten met een 4-3-3-3, acht verliezers.
C 1♣. De samenstelling is goed en u hebt beide hoge kleuren. Wij zouden nu geen verliezer bijtellen voor de twee vrouwen.
D 6♣, een controlebod dat – we gaan al minstens 6♠ spelen – interesse voor groot slem aangeeft. Met ♦ H mee moeten partners schoppen- en ruitenkleur dicht zijn. Heeft hij naast een 6-5 een re-
 nonce harten, dan kan hij 7♠ bieden.
E 4♦. Uw ♣H is verspild maar als partner twee *keycards* heeft, kan het toch een goede 6♠ zijn. Geef partner een zetje en trap na 4♥ op de rem.
F 5♦. *Exclusion Blackwood*: 'Partner geef je *keycards* aan maar je mag ♦ A niet meetellen.'
G Pas. Nu er voldoende controles aanwezig blijken te zijn, vraagt 5♥ naar uw bezit in troef. Dat is onder de maat.

E	♠ HV 9 4 3
	♥ 8 5
	♦ AH
	♣ H 10 7 2

	Noord	Zuid
	-	1♠
	4♣	??

F	♠ A 10 9 6 4
	♥ HV 3
	♦ -
	♣ AHV 7 5

	Noord	Zuid
	-	1♠
	4♣	??

G	♠ 8
	♥ H 9 6 5
	♦ HV 9 3
	♣ HV 7 2

	Noord	Zuid
	1♥	3♠
	4♣	4♦
	5♥	??

Nog even dit

'Er is nog iets wat we niet besproken hebben,' zegt Verhees. 'Als de tegenpartij tussenbiedt, krijg je informatie over het zitsel. Dat kan leiden tot een op- of afwaardering van je plaatjes. Als partner opent en je rechter tegenstander volgt 1♠, mag je voor een sans-atoutcontract best een puntje bijtellen als je ♠HVx hebt, ♠A zit bijna zeker goed. Het omgekeerde geldt ook. Als de openaar ♠HVx heeft, kan hij beter een punt aftrekken want ♠A zit hoogstwaarschijnlijk achter hem. Maar je moet niet overdrijven. Als je ♠HBx hebt, kan de volger inderdaad best ♠AV10xx hebben maar als partner ♠V heeft, blijkt de herwaardering niet terecht. Laatst zag ik Lauria in de fout gaan, een ervaren speler van het Italiaanse team dat Olympisch Kampioen is:

♠ AHB 3
♥ VB 6 4
♦ AHV
♣ H 9

Links opende 1♣, partner paste en rechts bood 1♦. Lauria doubleerde, links herbood zijn klaveren, partner piepte 2♠ en rechts steunde met 3♣. Om ♣H te beschermen bood Lauria 3SA. Als partner ♠Vxxx neerlegt en er komt een klaverenstart, heeft hij negen slagen. Maar hij kwam bedrogen uit. Dit was de dummy:

♠ 8 7 5 4
♥ H 10 2
♦ 8 6 5 2
♣ V 7

3SA was in groot gevaar, terwijl 4♠ dood was. Voor een klaverenstart hoef je niet bang te zijn. Partner heeft ♣V.'

We weten genoeg, leggen alle voorbeeldspellen op volgorde en nemen een laatste winnegum. De kinderen spelen na twee uur nog steeds keurig boven. Schoonmoeder heeft ze uitstekend in de hand. ♠

In het volgende nummer:
Het supportdoublet